

Notan som delas lika

Berättelse

Om du bor i Sverige kommer du snart att vara med om det: en trevlig middag tar slut, och så frågar någon "ska vi dela?". Med det menar man oftast notan, alltså räkningen för maten. Att dela lika betyder att alla i sällskapet betalar lika stor del. Är notan 800 kronor och ni är fyra personer, betalar var och en 200 kronor. Ett annat vanligt sätt är att var och en betalar för det hen själv har tagit, så att den som åt mer också betalar mer.

Det finns ett gammalt uttryck som passar bra här: att det ska "gå jämnt upp". Det betyder ungefär att det blir lika mycket åt båda håll, så att ingen är skyldig den andra något efteråt. Ordet "jämn" har länge använts om sådant som är exakt och jämnt fördelat. Just den känslan – att ingen ska känna sig skyldig – är något många i Sverige tycker är skönt.

I Sverige är det vanligt att vänner delar på olika kostnader. Det kan vara en middag, en present till en kompis eller biljetter till en konsert. Ofta gör man det utan att någon tycker att det är snålt. Tvärtom ses det oftast som artigt och praktiskt att föreslå att man delar.

Hur är det då på en dejt? Också där är det vanligt att man delar på notan. Ibland bjuder i stället den som tog initiativet och frågade. Det viktiga att veta är att det inte finns något bestämt "rätt" sätt – det varierar mellan olika personer. Den som är ny i Sverige behöver alltså inte vara nervös: båda sätten är helt accepterade, och man kan oftast bara fråga vänligt hur den andra vill göra.

För att skicka pengar till varandra efteråt använder många mobilappen Swish. Med Swish kan man på några sekunder skicka sin del av middagen till en vän. Tjänsten kom i december 2012 och är idag mycket spridd i Sverige; enligt Internetstiftelsens undersökningar använder en stor del av befolkningen den. Exakt hur många användare det finns ändras hela tiden, så den som vill ha en aktuell siffra får titta hos Getswish eller Riksbanken.

En sista vardagsregel är värd att nämna: många tänker att det ändå "jämnar ut sig" över tid. Bjuder den ena på kaffet idag, kan den andra bjuda nästa gång. En vanlig förklaring är att vanan att dela hänger ihop med tankar om jämställdhet och självständighet, men det är mer en tolkning än en bevisad orsak. Säkert är i alla fall att frågan "ska vi dela?" hörs ofta – och att den nästan alltid är vänligt menad.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
nota	räkningen; det som visar vad man ska betala
sällskap	de personer man är tillsammans med
gå jämnt upp	bli lika mycket åt båda håll, så att ingen är skyldig den andra
skyldig	att vara den som ska betala tillbaka något

ORD	FÖRKLARING
kostnad	det som något kostar; en utgift
föreslå	komma med ett förslag; fråga om man ska göra något
ta initiativet	vara den som börjar eller frågar först
accepterad	godtagen; något som är okej att göra
spridd	som finns och används på många ställen
aktuell	som gäller just nu
jämställdhet	att kvinnor och män har samma rättigheter och möjligheter
tolkning	ett sätt att förklara något; inte ett säkert bevis

Läsförståelsefrågor

1. Vad betyder det att “dela lika” på notan?
 1. Att den rikaste betalar allt.
 2. Att alla i sällskapet betalar lika stor del.
 3. Att ingen behöver betala.
2. Vad betyder uttrycket “gå jämnt upp”?
 1. Att alla går hem samtidigt.
 2. Att det blir lika mycket åt båda håll, så att ingen är skyldig den andra.
 3. Att man går uppför en trappa tillsammans.
3. Vad säger texten om hur man betalar på en dejt i Sverige?
 1. Mannen ska alltid betala.
 2. Man måste alltid dela exakt lika.
 3. Det varierar; man kan dela, eller så bjuder den som frågade.
4. Varför ska man enligt texten vara försiktig med en exakt siffra på antalet Swish-användare?
 1. För att siffran är hemlig.
 2. För att siffran ändras hela tiden, så man bör titta efter aktuell statistik.
 3. För att ingen använder Swish.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Swish kom år 2012.
 2. Att föreslå att man delar ses oftast som snålt.
 3. Det finns ett enda rätt sätt att betala på en dejt.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Man kan dela på fler saker än bara mat, till exempel presenter och biljetter.
 2. Alla i Sverige använder Swish.
 3. Många tänker att det “jämnar ut sig” över tid.
7. Texten säger att vanan att dela “hänger ihop med tankar om jämställdhet och självständighet, men det är mer en tolkning än en bevisad orsak”. Varför skriver texten så försiktigt, tror du?
8. Varför kan det vara skönt att veta att det inte finns ett “rätt” sätt att betala på en dejt? Svara med stöd i texten.

Diskussionsfrågor

- Hur betalar man på restaurang där du kommer ifrån? Är det vanligt att dela, eller bjuder någon?
- Texten säger att det inte finns ett “rätt” sätt att betala på en dejt. Vad tycker du om det?

- Är det praktiskt eller opersonligt att använda en app som Swish för att skicka pengar mellan vänner? Tänk på både fördelar och nackdelar.
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv hur du själv brukar göra när du är ute och äter med vänner. Delar ni, bjuder någon, eller gör ni på något annat sätt? Förklara varför.